

УДК 633.2.033:633.2.031

Ю. О. КОБИРЕНКО, аспірант

Інститут сільського господарства Карпатського регіону НААН

вул. Грушевського, 5, с. Оброшино Пустомитівського р-ну

Львівської обл., 81115, e-mail: inagrokarpat@gmail.com

**БІОРІЗНОМАНІТТЯ ФІТОЦЕНОЗІВ
ВИРОДЖЕНИХ ТРАВСТОЇВ
У ПРОЦЕСІ ЇХ РЕНОВАЦІЇ***

Наведено результати досліджень видового складу виродженого травостою в умовах Лісостепу Західного.

* Науковий керівник – доктор сільськогосподарських наук Я. І. Машак.

©. Кобиренко Ю. О., 2014

Передгірне та гірське землеробство і тваринництво. 2014. Вип. 56 (II).

Ключові слова: *травостої, видовий склад, реновація, травосумішки, удобрення.*

Важливим питанням у процесі відновлення деградованих травостоїв є з'ясування механізму змін видового складу, кількісних і якісних його характеристик. Це дозволить визначити шляхи розвитку даних агроєкосистем і дасть змогу встановити роль сіяних трав у фітоценозі, причини їх випадання із загального складу і появи інших несіяних видів [3].

Крім злакових багаторічних трав, що є основними компонентами складних фітоценозів, важливими складниками є бобові і різнотрав'я. Ріст і розвиток бобових тісно пов'язаний з гідротермічними умовами. За достатньої зволоженості ґрунту і сприятливої суми денних та нічних температур створюються оптимальні умови для проростання і росту рослин родини бобових. У складі травостою завжди є різнотрав'я, яке здатне поліпшувати якість корму за рахунок підвищення поїдання трав'яної маси, якщо його кількість становить 5–10 %.

Видовий склад травостою залежить від багатьох природних й антропогенних факторів. Особливу увагу під час його вивчення приділяють віковій ознаці. Часові видові зміни сіяного травостою пов'язані з появою дикоростучих видів у перші роки його життя і збільшенням їх частки через витіснення видів сіяних трав [2, 4].

Під час розробки ресурсоощадної технології реновації деградованих лучних угідь шляхом прямого всівання багаторічних бобових трав в нерозроблену дернину перед нами стояло завдання з'ясувати роль видового складу травостою у даному процесі.

Дослідження проведено на полях експериментальної бази Інституту сільського господарства Карпатського регіону НААН. Для відновлення травостоїв було всіяно у дернину бобові трави як у чистому посіві, так і в сумішках із застосуванням мінеральних добрив та стимулятора росту. Дослід включає сім варіантів із вивченням впливу стимулятора росту рослин у поєднанні з мінеральним удобренням.

Облік урожаю, визначення видового складу травостою проводили за методикою Інституту кормів УААН [1].

Видовий склад відновленого травостою залежно від всіяних видів трав та удобрення (2014 р.), % до загальної ваги

Травосумішки	Удобрення	Несіяні злаки	Конюшина лучна	Конюшина гібридна	Лядвенець рогатий	Козлятник східний	Несіяні бобові	Різотрав'я
1	P ₆₀ K ₉₀	42	45	5			1	7
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀	51	40	1				8
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀ + вуксал	45	46	2			2	5
2	P ₆₀ K ₉₀	40	2	50			2	6
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀	53	1	40				6
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀ + вуксал	45	3	45	1	2	2	2
3	P ₆₀ K ₉₀	39			50	2	7	2
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀	60			30		4	6
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀ + вуксал	44			50	3	1	2
4	P ₆₀ K ₉₀	44			2	48	2	4
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀	48			2	40	1	9
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀ + вуксал	47			4	48		1
5	P ₆₀ K ₉₀	29	25	30	2	5	5	4
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀	53	20	21		1	1	4
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀ + вуксал	47	22	22	2	4	1	2
6	P ₆₀ K ₉₀	33	21	24	10	4	5	3
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀	59	12	12	7	4	4	2
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀ + вуксал	48	18	20	10	2	1	1
7	P ₆₀ K ₉₀	35	12	16	12	18	4	3
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀	57	10	11	8	10	2	2
	P ₆₀ K ₉₀ N ₆₀ + вуксал	49	12	14	8	13	3	1

Примітка. Травосумішки: 1 – конюшина лучна, 2 – конюшина гібридна, 3 – лядвенець рогатий, 4 – козлятник східний, 5 – конюшина лучна + конюшина гібридна, 6 – конюшина лучна + конюшина гібридна + лядвенець рогатий, 7 – конюшина лучна + конюшина гібридна + лядвенець рогатий + козлятник східний.

У наших дослідженнях видовий склад залежав від компонентів травосумішок та удобрення. На третьому році використання лядвенець рогатий виявився найменш конкурентоспроможним серед бобових трав. У поєднанні з іншими бобовими травами частка лядвенцю рогатого різко знизилася. Наприклад, у травосумішці 6, де всіяно конюшину лучну, конюшину гібридну і лядвенець рогатий, останній становить тільки 10 % при фосфорно-калійному удобренні, 7 % при

повному мінеральному і 10 % при повному мінеральному з використанням стимулятора росту вуксал, тоді як конюшина лучна при фосфорно-калійному удобренні займає 21 %, а конюшина гібридна - 24 %. Проте використання у травосумішці 3 лише одного лядвенцю рогатого сприяє підвищенню його частки до 50 % при фосфорно-калійному удобренні, 30 % при повному мінеральному та 50 % при повному мінеральному удобренні з використанням стимулятора росту вуксал.

В однокомпонентній травосумішці 4 козлятник східний відзначився активним ростом і розвитком за рахунок зимуючих бруньок і корневих паростків. Відсоток даного виду за фосфорно-калійного удобрення становив 48 %, за використання повних мінеральних добрив – 40 %, а додаткове обприскування травостою стимулятором росту вуксал сприяло підвищенню частки даного виду до 48 %. У чотирикомпонентній травосумішці із козлятником східним його відсоток становив 10–18 %. У травосумішці 5, де всіяно конюшину лучну і конюшину гібридну, більший відсоток займала конюшина гібридна при різних удобреннях.

Серед несіяних бобових трав у досліджуваному травостої були горошок мишачий та люцерна хмелевидна, проте їх відсоток не перевищував 7 %. Серед несіяних злакових трав відзначено кострицю лучну, тонконіг лучний, стоколос безостий, пажитницю багаторічну, мітлицю білу, тимофіївку лучну, пажитницю багатоквіткову. Різотрав'я досліджуваного травостою було представлене деревієм звичайним, перстачем гусячим, королицею звичайною і становило від 1 до 9 %. Як видно з даних наших досліджень, фосфорно-калійні добрива краще впливали на ріст і розвиток бобових, а азотні – на злакові трави.

Висновки. Проведені дослідження дають змогу стверджувати, що під впливом реновації деградованого травостою за допомогою системи нульового обробітку ґрунту із всіванням у нерозроблену дернину багаторічних бобових трав деградовані лучні агроценози трансформуються у злаково-бобові травостої, у яких видовий склад залежить від видів всіяних трав, а також від застосування мінеральних добрив та стимулятора росту.

Список використаної літератури

1. Методика проведення дослідів по кормовиробництву / під ред. А. О. Бабича. – Вінниця : [б. в.], 1994. – 88 с.
2. Котяш У. О. Вплив ботанічного складу травостою на продуктивність старосіяного та новоствореного пасовищ в умовах

Західного Лісостепу України / У. О. Котяш // Вісник Львівського державного аграрного університету : агрономія. – 2004. – № 8. – С. 478–482.

3. Талипов Н. Т. Использование потенциала саморегуляции луговых агроэкосистем / Н. Т. Талипов // Аграрный вестник Урала. – 2010. – № 1 (67). – С. 40–43.

4. Теорія і практика луківництва / [Я. Машак та ін.]. – Дрогобич : Коло, 2011. – 374 с.

Отримано 10.09.2014